

ECZACI KOOPERATİFLERİ *

Ecz.Sait Yücel

Bugüne Gelindiğinde...

Son bir aydır, iki grubun, bir firma ile yaşadığı kavga var. Eczanelere hangi boyutta yansıdı bilmiyorum. Novartis firması, kooperatiflerden farklı olarak verdiği vadeyi bu gruplardan geri çekti. Bu firma, yaklaşık son beş yıldır vade, iskontolar ve ciro primleri yönünden kooperatiflerle ticari depolar arasında farklılık yapıyordu. “Bu dönem içerisinde size verdiğim artıyı geri çekiyorum” dedi. İki ticari depo Hedef ve Selçuk bu nedenle, bu firmanın ilaçlarını almamaya ya da aldıkları dönemleri ayın son haftasına getirmeye başladılar. Eczanelerden gelen sorulara karşı da “Bu firma ilaç üretiminde sıkıntı çekiyor ya da eczanelere verilen iskonto ve vadeler kesildiği için bu ilaçları satmıyoruz” gibi söylemlere döndü olay.

Bu Olaya Bakıp, Pazardaki Şekillenmeyi Takip Edersek...

Gelinen noktada iki grup, kendi bireysel menfaatleri söz konusu olduğunda, halk sağlığı açısından düşünüldüğünde muadili olmayan bir ilacı bile alıp eczaneye iletmek noktasında geri çekilebiliyor. Niye; bu iki grup pazarda % 75 paya sahip bir noktaya geldi. Her ne kadar söylemlerinin içinde “biz eczacının yanındayız” olsa da, sonunda bu yapılar birinci derecede kendi ekonomik menfaatlerini korumak zorunda olan yapılardır. Bu yapılar, bir grubun ilacını herhangi bir gerekçe sunarak satmamakla ilgili bir yöntem çiziyorlar. Şimdi bu yöntemden nereye geçilmesi gerekiyor?

Pazarda %75 egemenliğe sahip olan bu iki grup, üç ay sonra kalkıp aralarında anlaşarak, herhangi bir vadeyle ilgili uygulama yaptığında, karşısında bunu belirleyecek olan kooperatiflerin vaziyeti de ortada olduğuna göre, bu koşul aynen ecza-

nelere yansiyacak bir boyuttur ve eczacının bunun karşısında yapabileceği ne var; bu depolardan ilaç almamak. İlaç almamaya başladığınızda aksama gündeme gelecek, siz insanlarla karşı karşıya kalacaksınız. Bazı olayları değerlendirirken, birtakım konuları gözden kaçırmamak gerekir.

Kurgular Zaten Yürüyor...

Faruk Yöneyma'nın gazetede yazısına bakmaya gerek yok; kurgular yürüyor zaten. Sayın Kamacık'ın yönettiği bir panelde Faruk Yöneyma ve bu gruplardan bir tanesinin sahibi, beraberce, Türkiye’de sürecin içerisinde gelecek olan bir yabancı ilaç deposuyla ortaklığı ve Türkiye’deki eczane zinciri boyutunu telaffuz ediyorlardı. Bu düzen içerisinde hala “Eczacı kooperatiflerimizin yöneticileri bunu eksik, bunu yanlış yaptı” tartışması boyutunda devam edersek, sürece müdahale hakkımız ortadan kalkacak, çok geç kalınacaktır.

Sayın Alnur Kalemci'nin “Şu anda eczaneler depoların desteğiyle ancak yaşabiliyor” şeklindeki ifadesini bir oda başkanı açısından çok talihsiz bir açıklama olarak yorumluyorum. Son beş yılda, kooperatiflerin eczanelere yarattığı tüm artıları ve şekillenmelerin boyutunu biraz sorgulamak gerekir diye düşünüyorum.

5-10 yıllık süreç içerisinde, kooperatif yöneticisi arkadaşlarımız bir bayrağı aldılar. O bayrakla başında buldukları ecza kooperatiflerinin eczane lehine tüm uygulamaları yapmaları konusunda aşırı bir gayret sarfettiler. Bu gayretler, Türkiye’de son beş yılda yaşanan ekonomik krizin, eczanelere büyük boyutta yansımaları engelledi. Son beş yıldır her toplantıda katılım paylarını tartışıyor olmamız da bunun bir göstergesi. Eğer eczanelerde karlılık ve artırlarla ilgili bir sorun olsaydı, eczacı katılım payını almazlık yapabilir miydi?

Eczacı kooperatifleri konusu bir buçuk yıldır bu platformlarda tartışılıyor. Kooperatiflerimizin kuruluşu 1978, yükselişe geçtiği dönem 94-95 yıllarıdır. O dönemde yaşanan bir ekonomik kriz nedeniyle, ilaç sanayinin, iskontoları sıfıra indirmesiyle ecza kooperatiflerimiz eczacı odalarımızla ortak bir eylem birliğine girdiler. Bu eylemliliğin nedeni, süreçte bu olayın eczane kapanmalarını gündeme getireceği ve eczane karını tekrar geriye çekeceği düşüncesiydi.

Aynı dönemde Türk Eczacıları Birliği, eczacı odaları, eczacı kooperatifleri ve eczacılar, bu eylemlilik içerisinde, uygulama içerisine giren firmaların ilaçlarını raflarına koymazken, ticari depolar bu ilaçları raflarına koydular. Bir kısım meslektaşımız da, kar etme hesabıyla, bu ilaçları satarak, düzen içerisinde kendilerine menfaat sağlamaya çalıştılar.

Kooperatiflerle Sanayinin Çelişkisi Orada Başladı...

O döneme kadar sanayinin kooperatiflerle arasındaki çelişki çok açıkça ortaya çıkmamıştı; ecza-kooperatifleri genelde, bir ara dağıtım kanalı olarak görülüyordu, ama o dönemde böyle bir tepkisellik içine girince, sanayi o günden sonra kooperatiflerin karşısında yeni gruplar yaratmaya başladı. Pazardaki şekillenmeye de müdahale ederek, bu grupların pazarda kooperatiflere karşı pay almasına çalıştı.

94 yılından itibaren ecza kooperatifleri pazardaki etkinlikleri boyutunda sağladıkları artıları bünyelerinde tutmak yerine eczacıya dağıttı, eczacı arkadaşlarımız da bu artıları, katılım payı almayarak gelen hastalarına dağıtmaya başladılar.

Onbeş-yirmi yıllık bu süreçteki çalışmalar gözardı edilerek, bu platformlarda tek sorun olarak yöneticiler gösterilmeye başlandı. Bu işin kooperatif genel kurullarında yapılmasına hiç itirazımız yok, ancak bu platformlarda, kooperatiflerin bu hale gelmesinin bütün diğer nedenleri dışarıda bırakılarak, sadece yöneticiler boyutunun tartışılmasını doğru bulmuyoruz. Bu işi yürüten insanların hiç mi artısı yok, hiç mi doğru bir şey yapmamışlardı? Ne oldu peki yönetici kadrolara; bir kısmı görevlerini bıraktı, bir kısmı genel kurullarında ibra almadı, bir kısmı mahkemelere veriliyor. Eğer eksiklikler, yanlışlıklar varsa tabi ki hesap sorulacak, sorulması gerekiyor, bunlar doğru süreçler zaten.

Kooperatifler ekonomik anlamda tıkandığında, sanıyorum, geçen yılın Kasım ayıydı, kooperatiflerimizin TEB'den bir talebi oldu; "Şu anda mevcut durumun içerisinde bir ekonomik kaynak sağlayamadan bu işi yürütme şansımız yok; çünkü, eczacı ortağına giden kooperatiflerimizin bir kısmı ekonomik katkı payını toplamakla ilgili ortağından destek alamamaktadır" denildi.

Kooperatifler Ortağından Neden Destek Alamadı?

Çünkü olayın tartışma boyutu, kooperatiflerin içine düştüğü sıkıntılı durumun tespitini yapmak yerine, yönetici eleştirisi noktasına dönmüştü. Böyle bir yürüyüşün arkasında, eczacıyı ekonomik anlamda destek veremeye zorladığınızda da herkes kenarda oturdu. Bu noktada kooperatiflerimiz TEB'e giderek; "Bu konuda sizin, bize ekonomik kaynak artı bu işin toparlanması açısından, eczacı odalarıyla birlikte destek verme şansınız var mıdır?" diye soruldu.

Bu görüşmelerin arkasından bu proje oluştu. Proje Birlik genel kurullarında oylandı, desteklenmesi kararı çıktı. Kararın ardından o günden bugüne dek, yazışmalarda, toplantılarda TEB'nin bu kaynağı kooperatiflere aktarmasıyla ilgili yasal sıkıntı olduğu gündeme getirildi. Bazı ecza-kooperatiflerinin genel kurullarında ibra olmayan, şu anda mahkemede olan yönetimlerin raporları, o yöneticilerle ilgili yazılar her kesime ulaştırıldı.

Projeye ilgili bir görüşmeye gittiğimizde, önümüze herhangi bir eczacı odasının raporu kondu; "Siz bu projenin yürüyeceğine inanıyorsunuz; ama, o bölgenin eczacısı bu kooperatifin yürüyeceğine inanmıyor. Eczacı olmadan bu kooperatif nasıl yürüyecek?" diye soruldu.

Bu Projenin Arkasındaki Duruşumuzu Aralık Ayındaki Genel Kurul'da Göstermek Durumundaydık...

Yaklaşık altı aydır sanayi ile yapılan toplantılarda bir adım ileri, iki adım geri gidiyoruz. Genel Kurul'dan çıkarken, bu proje bazı eczacı odalarımız tarafından benimsenmediği için, o günden bu yana da projeye ilgili olumsuz görüş boyutu giderek yaygınlaşmaya başladı.

Biz ecza kooperatiflerinin bu sürecin içinde yer almasını istiyor muyuz? Birinci koşul bu. Bu konuda hiçbir aykırı söylem yok. Peki nasıl olmasını istiyoruz; bu proje olmaz diyorsak, o zaman bu projenin alternatifini ortaya koymak zorundayız. Son bir yıldır bu platformda arkadaşlarımız sadece bu projenin olamayacağı, kaynak aktarılamayacağı ile ilgili yorum yapıyorlar.

Bu kürsüye çıktığımızda "TEB'in kaynağından A kooperatifine niye verilmiyor, B kooperatifine niye veriliyor" dememeli, proje sunmalı ve demeliyiz ki; "Ey TEB yönetimi, kooperatif yöneticileri, bir proje hazırlamışsınız ama projenin üç ayağı sakat.

Şöyle bir projeye çıkılırsa hepimiz arkasında dururuz ve bu iş yürür". Kooperatif hareketinin yürümesine gerçekten inanıyorsak eğer, o zaman ya o projenin arkasında hep beraber duracağız, ya da bu projenin yerine hangi projeyi koyduğumuzu belirteceğiz.

Bugün gelinen noktada yönetici arkadaşlarımızın hepsi kendi genel kurullarında kendi ortaklarına ciddi boyutta hesap vermiştir, ibra olmayan, mahkemeye verilen, yönetimi bırakan ya da devam edenler olmuştur. Hepsinin koşulları farklıdır, her kooperatifin genel kurulunu ayrı ayrı değerlendirmek gerekir, ama şu anda yapılması gereken, artık işin tartışma boyutunu bırakıp, ecza kooperatifleri projesinin arkasında hep beraber durmaktır.

Eğer bir eczacı odası bu projenin arkasında kendi bölgesinde kooperatif var diye duracaksa, kendi bölgesinde kooperatifi olmayan ya da kendi bölgesindeki ecza kooperatifi sağlıklı yürüten bir eczacı odası projenin arkasında durmayacaksa ve bir de bunu yazıya dökerse, sanayi ile görüşmelerde yol alınmayacaktır.

Sayın Alnur Kalemci'ye belirtmek zorundayım; Eğer bu projenin sanayiye bir iki taviz verilerek yürütme koşulu söz konusu olsaydı, proje 15 Aralık'ta imzalanırdı. Hiç bu kadar vakit kaybedilmezdi. Böyle bir şeyi değil düşünmeyi, telaffuz etmeyi bile doğru buluyorum...

Gelin kooperatiflerle, kooperatif yöneticileriyle, kooperatif yöneticileri ile ilgili yazı, çizim ve raporları arşivleyelim, yazılarımızı yazalım, eğer istenirse, bu proje imzalanıp hayata geçtikten sonra yine toplanalım, o raporları beraber tartışalım. Çünkü, hiçbir yönetici arkadaşımın; kafalara takılan konularla ilgili açıklayamayacağı, anlatamayacağı, ya da hesap veremeyeceği bir konunun olmadığına inanıyor ve hazır olduğumuzu bir kez daha belirtmek istiyorum.

**(1.Bölgearası Toplantı /Hatay)*